

Előfizetési ár: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.
Feliglatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden beiglatásért 30 kr. — A „nyilt-ter”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Megjelennek minden kedden, esütörtökön és szombaton.

Az előfizetési pénzlek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadóhivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18 sz. a.) intézendők. — Bermentetlen levelek el nem fogadtnak.

Pest, october 25.

Nem tarthatunk a szemrehányástól, hogy mozgásunk a főzél felé lassú, s hogy mindig kerülmi látszatunk az archimedési pontot. Előleges feladatunk nem az alkotás készítésében, hanem az adott helyzetnek minden oldalról való megvilágítása, a nagy közönség előtt kevesebb ismert egyházi jogelveknek fejtegetése, az egyházi vegyes ügyeknek ismertető megbeszélése.

Ezzel szemben, hogy előbbrehaladásunk nehézséges, az olvasó ingerének megfelelőbb lehetne, egy saltomortaleval egyszerre hódítani meg a sikert.

E kísérletről azonban lemondunk a józan belátás, és a körültekintő eszély nevében.

Igaz, hogy 48-ban a püspöki kar vegyes tanácskozmányai nagy megállapodásokra vezettek, s az új épületnek alapjait gyors munkával hordák össze.

Az is igaz, hogy a katolikusok jelen helyzetbe nálunk, a 48-diki törvények megállapítása után bekövetkezett, helyzetükkel sokban analog.

De amit akkor a püspökök és világi katolikusok vegyes tanácskozmánya elvekben formulázott — egy „Emlékirat” lapjairól olvasható csupán. A betű nem nyert életet, az elv nem alkalmazást. A bekövetkezett események romokat halmoztak a szent szándékok fölé.

A kifejtett elvek valószínűleg reánk maradt. Nagy egyesületeket, országokat néhány nap foszlányokká téphet, de alkotásuk, szervezésük, az idő érlelését is szükségesli.

Hosszú századokon át helyezkedve az államhatalom stóhá karjai közé, kivihetetlenek találtak az öncselekvő alakításokat, reformokat, saját kebelünkben.

S midőn a fellépés órája ütött s az államvilágnak gyűrűje az elnyomatottnak karjairól lepattant, fellélekzünk a szabadság első mámorában — de az elapasztott erőt egy szép nap verőfénye nem adhatja vissza.

Szervezkedési működésünkben még azon előny sem támogat, hogy a külső országok bármelyikében is típusra, mintahelyzetre találunk.

Az állami nyomás, mely a katolikusok vallási érdekeire nehezült, más formátokat és más következményeket szült mindenütt.

Es sem a belgákhoz, sem a francziákhoz nem fordulhatunk, hogy általános vázlatot hoznánk tőlük, egyházviszonyaink újszerű rendezésének példány képeül.

Önerőnkre utaltan, kölesönös bizalom és fontoló higgadsággal, léphetünk csak a járatlan ösvényre.

Az érintett nehézségek dacára, a kezdemény első vonalán már túl vagyunk.

Az új államszervezet következtében, az egyház majd nem végkép ki van rántva a fejedelmi pártfogás ernyőzete alul. Azaz: az igazságtalan viszonyok folytán subordinatív fejlődött viszony, az állam és egyház között megszünt.

A kormányhivatalnokok által közvetített államhatalom, kimondatván a törvényesen bevett vallások egyenlősége, — activ tényező megszünt lenni az egyház irányában. Helyét a törvény foglalta el.

E helyzet szilárdítja az egyház állását híveinek kapcsában.

Mert midőn az egyház most saját híveinek védelme alá akar húzódni, a népképviselői rendszer alapján, érdekeit legerősebb sánczok közé rakja.

Ekként vallási érdekközösség fejlődik ki a katolikusok között, s mindinkább szélesebb tért nyer azon meggyőződés, hogy a törvény világos rendelete alapján kell is, az egyház részére önállást és oly szabadságot biztosítani, milyennel a többi vallásfelekezetek is bírnak.

De, hogy ez irányban a katolikus egyháztagok az ő szavazatukkal az egyház érdekeit támogassák, szükség, hogy előbb bizonyos praemissák történjenek. Hogy úgy mondjam, az egyháznak szorosabb szövetségre kell lépnie saját híveivel. A kölesönös közeledés és megértés, hisszük állandóvá teendő az egyesülést.

Erre nézve első dolog, hogy az egyházi vegyes ügyek határozottan megjelentsenek. Ez által körülponoztatik egyszersmind a befolyás mérve s a hivatás szelleme, az alakítandó katolikus vegyes bizottmány részére.

Az „Emlékirat” 38-dik lapja a vegyes bizottság hivatáskörét így határozta meg: „az egyház javait, alapítványait ő Felsőge nevében kezelni, a kath. iskolák kormányzatát vezetni, azok igazgatására felügyelni, a kath. egyház jogait és egyéb érdekeit minden külső beavatkozástól megvédeni.”

Ez correct, egész keret. Religiói és szorosan az egyházi joghatóság körébe vágó dolog itt még csak érintve sincs.

Az egyház-állam viszonyok, az egyházi vagyoni ügy, a kath. kul-

tura, ez képezi magvát és a végső különböztét a világi befolyásnak.

Bécs october 23.

Az itteni vallási mozgalmakról akarok önöknek néhány sort írni. A parlamenttől kezdve a legutolsó közéletig, e kérdés képezi a viták tárgyát, a kávéházi szölközéseket, a pártclubbok értekezleteit.

Chaotikus vihar ez, mely felkavarja a salakot és aranyat, oly füstfelleggel idézvé elő, mely az oly nélkülözhetlen tisztánlátást csaknem lehetlentíti.

A püspöki felirat és a fejedelmi válasz első benyomásai már tüdeznnek, a kedélyi részt az értelem és akarat actiója foglalja el mindinkább. A fájdalmas surlódásból úgy látszik, egy törpepárt szeretne politikai tőkét csinálni — a centralisták.

Ez játsza most a catholikusok és a parlament párt között a Mephisto szerepét.

Bele vonta az itteni actióba a magyarokat is. Azon incidensből, hogy a dualismus ellen nehezteléseket keltsen az érdeklettek részéről is, önöknél is.

Szárnnyra dobta a hirt, mintha a jelen osztrák vallási mozgalomban magyar részről két nagy állásu férfi is érdekelve lett volna.

A püspöki részen — a primás, a kormány és parlamenti részen — a miniszterelnök.

Ez egyideig itt nagy sensatiót okozott. Ma már hitelét veszte e beszéd, — még az ellenzékénél is.

Annyi mindazáltal bizonyos, hogy a felkeltett vallási érdekvillongás mindinkább szilárd jellemet ölt magára.

A provinciákban petitionális mozgalmak vannak nazi renden, a concordatum mellett és ellen.

A concordatum kérdés más jelentőségű dolog az osztrákoknál és más ööknél.

Az alkotmány a magyar katolikusoknak oly garantiaikat nyújt, hogy a concordatum föllellegessé válik.

Itt nem az az eset. A katolikusokat nálunk az bántja leginkább, hogy a concordatumot megszüntetni akarják, mielőtt helyébe a törvényhozás a kath. egyház szabadságát, érdekeit védő és biztosító törvényeket hozott volna. De félnek másrészt oly liberális szinezetű irányzatoktól is, melyek a vallást nem kimélik.

Továbbá az osztrák papság állása az új viszonyok között különös. Mondják: csak a népre támaszkodik, erkölcsi sulya, mely a multban dicőséget hozott a german történelemre, elhalványult. A szinre az állam palástja által takaródzó papságot azonosították az absolutizmussal, népszerűtlenné vált.

Mellőzve egyebet sokan azon hiedelemben vannak, hogy az az alkotmányos eszméknek, az állami új szervezkedésnek, melytől a nemzeti élet jövőjét várják, ellensége.

Igy lehetett csak, hogy az alkotmányos szabadság, a haladás és nemzeti fejlődés fegyverével agitáljanak ellene.

Különös még most is, hogy a mozgalom, kath. részről a felsőháznál remél reactiót kelthet. Az ottani elemek szívósságában bízik.

Eltekintve ezen egész phasis politikai jelentőségétől, egyelőre csak néhány reflexiót akarok önökkel közölni.

A jobbák meggyőződése, hogy ezen villongás végeanalisisben, két jó elem által hordoztatik. A választékos meggyőződést és hazafiúi lelkesedést elvitatni a pártoktól nem lehet.

Az egyház most egy hatalmas lökést kapott — mely azon jó következményt leszen, hogy az állami korlátból mindinkább független, s magának a vallás szellemének megfelelőbb állásra fog helyezkedni az új társadalomban.

Hogy a lelkiismereti szabadság, a tusák között jobban és jobban fog kifejlődni, s a vallás védelmét saját gyermekeiben találja majd fel. Ez kézséges, önzetlen támogatás lesz, melyet a lovagias hitbuzgalom és meggyőződés ad.

Másrészt pedig gondolják, hogy ha az új állam az alkotmányos vajadások veszélyeit szerencsésen kiállotta s szervezkedése által létét megszilárdíthatja, a vallási érdekek iránt is kimelöbb, eszélyesebb szerepet vihet, sőt azokat mint főmaradásának alapjait kellő támogatásban is részesítheti.

Végre is az emberi törekvések számításai fölött Isten készíti a történelmet, s vezeti a jó ügyet diadalra.

Hadjarat a politika terén.

Oly időket élünk — hála az égnek — hol a teljes szabadságnak megnyitott sorompói elhordottak előlünk minden korlátozást arra, hogy gondolatunk szabad röptének határt szabnának.

A napi sajtó oly szabadsággal mondja el jobbról és balról nézeteit, mely elég tanúságot nyújt arra, hogy lássuk mikint korlátokat nem igen ismer.

Megvannak kinövésői is, mert állami létünk alapjait, a politikai lét dogmáit is látjuk megtámadtatni, és ha a kormány utbagazítólag elengedhetlen kötelességének teljesítésében fegyvereinek legszelidebbikét a sajtóvétség lanzettáját veszi kezébe, oly éles támadásoknak van kitéve, mintha Bach korában külföldön irnánk hazai dolgaink borzasztóságairól.

TÁRCZA.

Igénytelen vélemény

a magy. tud. Akadémia jelen munkássága felől.

III.

Mennél inkább követelnők az Akademiától, hogy a tudományosság azon terén — a melyen mi is eredeti dolgozatokat felmutathatván nemcsak mint fogyasztók, hanem mint termelők is tudnánk szerepelni — jó példával menjen előre, s nemcsak biztos kalauzunk legyén, hanem az általunk netán kivívott eredményeket a mivel külföldi illető közeivel is tudatni iparkodjék: annál inkább ohajtjuk, hogy az ezen cél valósisát e ömözditő esz közeiről is gondoskodjék. Télessen utazásokat, hirdessen pályadíjakat, melyek nyelvünk, irodalmunk, történelmünk, régiségeink stb. nyomozására vonatkoznak; jutalmazzon műveket, melyek a tudományt ezen tekintetben valóban gazdagítani képesek, segítse elő anyagilag és erkölcsileg azokat, kik ezen irányban fáradoznak; szolgáltasson nekik oly segédforrásokat, melyekre támaszkodva valódi eredményekhez juthatnak, s ezen eredményeket közölje a tudós világ tüzhelyeivel, a külföldi tudományos intézeteivel is. De ha az Akadémia ezen irányban működik, nem szabad elfelejtenie, hogy az erőtakarékosság szempontjából annak, a mi szükséges, meg kell előznie azt a mi csak hasznos; nem szabad elfelejtenie, hogy csak a valódi eredmények képesek gazdagítani az általános műveltséget, s számunkra is kivívni lirt, dicőséget a tudományosság évkönyvében. Ezt szintén kijelenteni azért is szükségesnek tartottunk, mert ismételve volt alkalmunk hallani oly akademiái értekezéseket, melyeket a szedőn és javitokon kívül bizonyos személyek sem fog olvasni a világon; olvastunk terjedelmes dolgozatokat, melyekben rozsló volt elmondva az, a mi másutt évtizedek előtt jól mondatott el; s látnak „koszoruzott” munkákat, melyek ha más

nyelvre fordíttatnának, valószínűleg nevétségessé temék Akademiánkat a külföld előtt. Ha az Akadémia az erőpazarlás vádját akarja kikerülni, inkább a minőséget, mint a mennyiséget kell tekintetbe vennie, s e szerint keveset nyomtatni, de jót, azaz olyat, a minek az európai tudományosság előtt is becsé lehet. Akkor nem minden ok nélkül remélhetnők, hogy az akademiái nyomtatványok nem fognak porban heverni, mint most történik; hanem hogy nemcsak a legnagyobb körökben szives fogadtatásban részesüljenek, de még a külföldön is bevőkre s olvasókra találjanak; az Akadémia használja a nemzetnek, s talán a világnak is! — Azonban sokkal terjedelmesebb és gyümölcsözőbb tér nyílik az Akadémia hasznos munkáinak, ha a tudomány azon ágait tekintjük, melyekre nézve kötelességünknek eleget tesznük, ha azokat irodalmunkban is megismertjük és terjesztjük. Ezen irány az, a melyen az Akadémia leginkább képes volna égető szükségégeinknek megfelelni, s így a nemzet valódi jövőjévé lenni. Ha eddigi tudományos irodalmunkon végig tekintünk, fájdalommal kell meggyőződünk, hogy abban a tudományosság egy ága sincs oly módon képviselve, mely a külföldi idegen nyelvű munkák föllellegessékké tehetné azok előtt, kik a műveltség mai színvonalára emelkedni iparkodnak. Ha ez baj, azon csak az Akadémia képes segíteni. Az ő feladata volna a külföld azon munkáit, melyek világirodalmi fontossággal bírnak, hazai irodalmunkba is áttílni; az ő feladata volna a külföld minden tudományos mozgalmaifigyellellemel kiérteni, s azon felfedezéseket, melyek reánk nézve is hasznosoknak mutatkoznak, köztudomásra hozni. Csak így tarthatnák fenn magokat hazai tudósaink is folyvást a tudományosság színvonalán; csak így nem ismétlődnek azon sajnos tapasztalás, hogy nálunk oly dolgokat irnak, olvasnak és tanulnak, melyek már régen meg vannak czafolva; hogy felfedezéseket tesznük, melyek másutt már régen ismeretesek stb., szóval: csak akkor válhatnók irodalmunk azzá, a minek lennie kellene, t. i. a nemzet tanítójává.

A mult alkalommal érintettük azon módot, a melyen nézetünk szerint a magyar Akadémia nem

csak s z a k t u d o s a i n k n a k hasznos szolgálatot tehetne, hanem hazai tudományos mozgalmainkat a külföld hasonló irányú haladásával kapcsolatba hozván, közzétűnik és a többi mivel nepek közt azon kölesönhatást is idézhetné elő, mely bennünk ket elszigetelt helyzetünkben a világ színterére képes volna hozni. — Azonban még többet is követelünk Akademiánktól. A kiváltságok kora megszünt nemcsak a társadalmi, hanem a tudományos élet terén is. A mai világ nem ismer többé oly tudományokat, melyek csak egyes szűk körökre szorítottak; az újabb kor Aristotelesei nem tesznek különbséget esotericus és exotericus tudományok közt. Az elcsúsi mysteriumok eltűntek s a műveltség nem egyes osztályok vagy kasztnaknak, hanem az egész emberiségnek birtokává lett. A mai tudomány előtt nem létezik nemzetiségi, vallási, fajbeli különbség, annak hazája az egész világ, örököse az emberi szellem. Humboldt Sándor vezette ki a s z a k t u d o m á n y t a világ színterére, hol mind nagyobb körökre terjedvén, napról napra fényesebb hódítókat tesz. Ha azelőtt a tudományos írók gondolatokat homályos, a nagyobb közönség előtt érthetetlen nyelvbe iparkodtak burkolni, a mai irodalomnak főterekvése a népszerű irány. A mit ma csendes négy fala közt a búvár felfedez, az rövid idő alatt száz meg száz különböző uton juthat a nagy közönség tudomására. Ha Liebig a növényi élet legerjejtettebb titkainak nyomára jön, ha Bunsennek sikerült a napsugár anyagi elemeit kípahatolni stb. mindezt nem sokára Pesten is úgy megtudhatjuk, mint Stockholmban. Calcuttában mint Mexicóban. Csak a magyar tudományos Akadémia az, melynek dolgozatait s netalán felfedezéseit Pesten kevesen, Stockholmban és Calcuttában pedig senki sem ismeri. — A magy. tudományos Akadémia nem törekszik népszerű módon hatni a népre. És mi mégis ezt követelnők tőle inkább, mint bármit más. Mi kenyeret kívánunk az Akademiától, nem köveket. Lépjön ki valahára elszigetelt rejtekéből, s vessen egy pillantást a népre. A külföld bővelkedik népszerű könyvtárakban; ott százezerenkint kelnek oly munkák, melyek a nem-szakemberekkel is iparkodnak megismertetni a szakemberek tudományát; — s hogy nálunk is a nép

nemcsak huzárdalokat és naptárakat, hanem komolyabb olvasmányt is szeret, mutatják a „Vasárnapi Ujság” előfizetőinek ezrei. A mi népünk szem pária, az is mivelőlére képes, az is magasabb szemlémi életfokra van teremtve. Ez azon ter, a melyen az Akadémia sokat, legfőképpen tehet. Irasson vagy fordíttasson oly munkákat, melyek a nép anyagi és erkölcsi javát előmozdítani képesek; irassa oly nyelvből, mely a nép előtt is érthető; s adja el oly áron, melyet a szegényebb ember is elbir, sőt osztozassa el ingyen a közgek és testületék közt. Csak ekkor nem fognak az akademiái nyomtatványok mindenfelé a porban heverni; csak ekkor remélhetne kiadásából anyagi hasznot, s ha tán kárral dolgoznék is — ugy mint most, legalább használna a közügyek legfontosabbikának, a népművelésnek.

De mindezen feladatok megoldására oly erők lennének szükségesek, melyekkel talán az Akadémia jelenleg nem rendelkezik. Ha ez ugy van, a mit fájdalom! nem tagadhatunk, még azt is követeljük az Akademiától, hogy ilyen erőket teremtsen. A franczia irodalomban hiányzott az újabb philosophia, kiküldték Cousint a német egyetemre, s ez visszatérve segített a hiányon. Kéldje ki az Akadémia a tehetségesebb fiatal írókat a mivel külföldre, gyamoltsa őket anyagilag s erkölcsileg s követelje tőlük, hogy mielőtt irnak, valamit tanuljanak... s ekkor tán remélhetjük, hogy ha jelenleg a kor követeléseinek megfelelő irodalmunk és Akademiánk nincs, az idővel bizonyosan lesz.

Ezen reményben fejezzük be a jelen cikksozozatot, mert nem lehet szándékunkban ezen alkalommal kimeríteni azon fontos tárgyakat, melyeket inint csak meg akartunk érinteni és szóba hozni. Még nagyon sok az, a mi Akademiánkra vonatkozólag szívünkön fekszik de ennek elmondását azon időre halasztjuk, a melyben alaposabb reményünk lesz, hogy jóakarattal sugallta szavaink nem fognak eredménytelenül elhangzani a pusztában.

R. Sz.

A nyelv, melyen iratainkat írjuk, némely lapjainkban annyira pongyola s válogatlan, vagyis inkább a vastagabb kitételek sorából igen is válogatott, hogy mint már többször megjegyzők, mi félünk az útokor megítélésétől, mely ezeket olvasva számközi fog rajtunk és bámulni a kultúra azon állapotát, melyben napjaink folytak, látva a modort, melyben egymással szóltunk.

Mi akarunk legkevésbé lenni azok, kik e szabadságtól még tulesapongásaiban is megijedünk; e tulesapongásoknak ugy is megvan orvossága, mint régebben kijelelők, magában az irodalomban, ha az semmit sem hallgat el, de kérelhetlenül megró mindent, mi a fennálló rend, a szabadság józan használatát, a közmivveltség ellen merénylet gyanánt elkövetetik.

Am legyen, a baj önmagában hordja orvoslatát is. Csak azután ne legyünk vastagok s sensibilibek egyszerre, ne várjunk kiméletlenség fejében kiméletet, indokolatlan gyanúsítások fejében — szelid hallgatást.

Azon szerencsétlen kormányrendszerekkel szemben, melyek alatt hazánk régebben volt, lehetett insinuatío, denunciatío, gyanúsítás, provocatío s ilyeskről beszélni ma felelős kormányval szemben — a sajtóban e szavaknak értelme nincs.

A Pesti Naplóban a Turinból jövő éles támadások sorából zaklatták b. Keményt türelmes nyugalmának mértékeltenségen, ő és pártfelei oly erélyességgel szólnak a dolgokhoz, mint ehez évek óta e lapokban nem voltunk szoktatva.

Az „Esti lapok” szerkesztőjének ismert ügyes gunyorát nem igen kerüli ki semmi apróbb jelenség sem a baloldali journalokban, s minden politikai s irodalmi hetvenkedést nyomban követi, az azt megillető dicsőítés a nevezett lapokban.

A Magyarország is megteszi az eszmék helyreigazításában s támadások visszaszűntetésében a lehető.

Ellenben a Hon, melyre most csak néha vet Jókai ártatlan jósa szelidebb sugárt, Csernátóninak kezében mindinkább szélső balé színezetet vesz, élesíti a hangulatot, s vele pártállást a nélkül, hogy irányt mutatna, mindent mi a más oldalon történik — gúncsol. Mindinkább azon régiókba tér vissza, hol a néhai ellenzék forgott s honnan a felelős kormányrendszer kivette a nemzetet.

Végül a Magyar Ujság a szélső bal közlönyre minden sorában oly célokért látszik küzdeni, melyet kimondani nem mert, mert kimondani nem is szabad. A békétlenség a megelőzhetetlenség magvait, tele marokkal szórja naponként a közönség közé, de azt, mi teremjen ebből, poha mindenki látja — ő meg nem mondja. És midőn turini levelezője ezt leplezetlenül kimondá, s e miatt őt sajtópörbe idézik, rettentőn felzajdul és méltatlankodik.

Igy állunk ma a napi irodalom fő pártközönlönyében, s ha nem is helyeseltetők a többség közegeinek oly tulsensibilis állapotát, mely minden ellenkezésre tübbe jönni, mindenesetre azon elbizakodást sem helyeseltetők, mely folytonosan komoly támadásokat lenézne, s agyon hallgatna.

Mi mint e kor emberei, soha sem feledhetjük a 1848-ki példákat. Akkor is elbizakodás és lenézés buktatta meg a többséget, mely határozottabb, öntudatosabb s erősebb alig lehetett már.

Akkor a főváros igazgatottsága szerepelt főleg. Ma a főváros teljesen nyugodt, sőt ma már érezni s érteni kezdi lakossága, hogy ő teszi a fővárost és nem, mint 1848-ban a Pesten székelő megye.

Ma Pest megyéről épen csak egy olvasunk az újságokból, mind Arad megyéről, vagy Sopronyról Pesten. A város hatósága nem siet a megye dicsőségeiben osztozni s politikai diadalai érintetlen hagyják a várost. Pedig a megye egykori első alispánja a főpolgármester. De a főváros ma többre becsüli a politikai önállóság utain járni, mint a megyét majmolni.

Journalizálásaink tehát ma nem támaszthatnak aggályt a főváros hangulata miatt, itt színhelyén tevékenységüknek éreznünk kellene a destructív hatást, ha volna. A nem rég divatozott fákljatüntetésekre is beleunt a közönség, azóta a Zrínyi régióban, éjjeli utca-éljenzéseken túl nem megy.

Nyomossabb kérdés: mikint hat a hangulatra a vidékeken?

Ennek sem észlelését, sem ellensúlyozását elhanyagolni nem lehet, mert a baj nyakunkra nőhet előbb, mint gondolnánk.

Ezért vesszük magunknak a fáradságot s egymasmellé állítjuk a pártok mai működését, mint az közlönyekben nyilvánul,

hogy tisztán álljon mindenki előtt a czéláttekintése s válaszszon szabadon.

Mi bizunk mindenkoron egyben — a nemzet józanságában, mely soha sem tagadta meg magát, ha kellőleg megvilágítva állott előtte az út, melyen járnia kell.

A párisi találkozás.

Már a Salzburgi fejedelmi találkozás is igen élénk vitára nyújtott alkalmat azon kérdés fölött: Szövetséget kössön-e Ausztria vagyne? — vajjon mi tanácsosabb Ausztriára nézve? — szövetség, különösen Franciaországgal, vagy az egymagába vonulás? gondos előkészület a netalán kitörendő küzvarok, sőt támadások ellenében, és ez okból szövetség azon fejedelmek és népekkel, kiknek érdekei azonosok? — vagy pedig béke minden áron, kerülése minden szövetségek, ne hogy e szövetség háboruba bonyolítsa?

Olvastunk e thema fölött ezirafelől ezirafelől kombinatíkat, alapos és haszontalan, alapnélkülieket; de a többség, különösen a szövetség ellen nyilatkozott.

Miutna ugyan valami külső szövetség rántotta volna Ausztriát az újabb időben háboruba, s csaknem az örvénybe; nem pedig az abszolutizmus, reactió és bürokratiai szövetség? —

Sőt elenkezőleg; annak, hogy Ausztriát az újabb időben két ízben megtámadni merték és legyőzték; belviszályain és rongált pénztárgyein kívül, leginkább elszigetelt állása, és népszerűtlensége volt az oka.

Békét ohajtunk mi is, míg csak lehet — saját érdekeinkben; hogy a 18. évi bitórlás és idegen gazdálkodás utóajdalmából felüljünk; határozottan kárhoztatjuk a visszatartás politikáját Poroszország ellen, melyet csak a reactió szít; mert győzelem esetében újra megindítaná az abszolutizmus szűnetelőt mondogyait, vereség esetében pedig Magyarországot is az örvénybe rántaná; — de ebből még nem következik, hogy a szövetséget minden áron kerüljük.

Szemeljünk ki egy-kettőt azon okoskodás és combinatíók közül, melyek a salzburgi találkozás óta szűnyegre kerültek; midőn saját eltérő véleményűket elmondának.

1. s a visszatartás politikája; ez nem lép ugyan fel nyíltan, nem nyilatkozik hirtáplig, de annál többet működik titokban; (mint a reactiónál szokás) törekvése visszazserezni Ausztriát előbbi hatalmi állásait nem a népek javára, hanem saját céljaira; azért szövetséget sürget Poroszország ellen más hatalmasságokkal, különösen a hatalmas francziák császárával; hogy mit ért előbbi hatalmi állása által, azt eléggé tapasztaltuk 1840 óta. Részünkről is kívánjuk, hogy Ausztria ismét hatalmas legyen, de nem az abszolutizmus és szolgaság terjesztésére, hanem az alkotmányosság és civilizáció védelmére.

A 2. d. sorban állnak a minden ároni béke politikások, ezek félnek minden szövetségtől, de különösen a Napoleonnai szövetséget kárhoztatják.

A békepolitikások abban egyetértenek, hogy mind antinapoleonisták e kérdésben.

De nézzük ez antinapoleonista vélemények tarkaságait.

Az a) színezetük a demagógok és ultrák; ezek a III. Napoleonnai szövetséget mint abszolut uralkodóval elvből kárhoztatják, és azon praktikus tanácsesal lépnek fel: hogy a már szövetkezni akarunk, ne Napoleon császárral, hanem a franczia és lengyel nemzettel szövetkezzünk; természetes, hogy előbb Napoleont kell lebuktatni trónjáról, a lengyelt pedig felszabadítani; hogy ez álom némi lehetősége mutatkozzék.

A b) színezet a pángermánoké; ezek már most is a legszebb rózsaszínben látják a jövő szabad alkotmányos német birodalmát, és gyűlölik mindazt, mi e szép jövőt kétségessé tehetné, s féltekenyen tekintve a franczia népek folytonos kaczérokodását a Rajnántúli partok felé, — a francziák ellen szerentelnek inkább szövetkezni, ha már békében nem lehetnek, de nem velük, annál kevésbbé Napoleonnal, kiről tudják, hogy az oly-Rajna-féle entreprise-re nemcsak hajlama, de ügyessége és hatalma is van; csak hogy féltékenységek annyira megy, hogy vannak, kik egyenesen az osztrák-porosz szövetséget ajánlják; — no ez kellene még, olyan Bismark-féle szövetség, mint a schleswig-holsteini kérdésben, mely a rövid barátság után ismét egy új Sadovát és alkalmasint Ausztria bukását hozná maga után.

Igen, ha Németországban az alkotmányosság meggyökerezik, és nem a porosz Caesarizmus, hanem a szabad német népek egysége fejlődik ki, akkor az osztrák német népek érdekében különösen, de Magyarországnak is érdekében lehet a németi szövetség, a netalán fellépő Russo-panslavizmus ellen.

Addig míg e szabad német egység ki nem fejlődik, a Russo panslavizmus esordái ellen, (melyek a keleti kérdés kitérőre Ausztriát legelső sorban fenyegetni fogják) más hatalmas gát nincs, mint a nyugati hatalmakkal, a legelső védszövetség,

különösen a hatalmas és erélyes franczia császárral, s ez által a minden alkotmányos néppel rokonszenvező derék lovagias franczia néppel. Védszövetséget értünk, de előlegest, mely figyelve tekintse az Orosz, sőt ha kell Poroszország mozdulatait. Mi sors várna Ausztriára, ha a keleti inflagratio elszigetelve vagy kétes barátságú szövetség közt lepné meg?

Igazi, őszinte szövetség fejedelmek és népek közt csak ott lehet, hol vagy azonos az érdek vagy legalább nem ütközik össze egymással.

E feltét megvan a nyugati hatalmakkal kötendő szövetségben.

De Orosz és Poroszországnak nem csak hogy érdekei vannak összekötésben Ausztria érdekeivel — hanem csaknem ugy kell tekinteni legalább kormányait, mint nyílt ellent.

A második hatalmas védgát az Orosz támadás ellen Lengyelország felszabadítása, míg edérek szűnyegő nemzeti lánczaitszéd nem török, addig Magyarország egy perezig sem lehet nyugott jövője iránt.

Lengyelország felszabadítása pedig csak franczia-osztrák-angol szövetség által képzelhető.

Ne zavarjuk össze e védszövetséget, melynek elővigyázatból mielőbb meg kell kötnie, — az oly támadó szövetségtől, melynek egyből ezelja nem volna, mint Poroszországot lealázni és a franczia császárt és hadait dicsőíteni.

A védszövetség az, mely talán megmenti Ausztriát egy idő előtti háborútól, mielőtt újra megerősödnek.

Az ipar és a törvényhozás

MAGYARORSZÁGON.

IX.

Mind 1861-ben, mind újabbán 1866 ban egyes város és megye közönségek minden tekintetben a régi törvényeket és jogokat kívánva visszaállítani, az iparpátentet egyszerűen félrevétették, s részint a czéhrendszert honosították meg, részint Klauzál módosztatit léptették életbe; azonban, mind 1861-ben mind pedig újabb időben a kormány e ballépést megem engedte, s így tetleg az iparpátent uralkodik bazánkban. Más pedig, ha e pátens a kerkivánalmainak egészen megfelel, mi sem volna könnyebb, minthogy néhány lényegtelen változással e pátent a törvényhozás egyszerűen elfogadni, s az ipart továbbra is e törvény 6talmá alatt engedné fejlődésnek. Azonban noha az osztrák iparpátens az iparpátentek egyik legkiválóbbja, s noha a szellem, mely azt átlengti, tökéletesen helyes és hazánkra nézve kívánatos, vannak a pátensben hibák, melyeket törvényhozásunknak kikertülni kell.

A dolog rendje szerint e hibákat meg kell szüntetni, melyek által e hibákat kikertülni lehetne, ha épen fővárosunkban s épen e pillanatokban az iparosok az iparpátens ellen kikelve kész ipartörvényjavaslattal nem léptek volna fel, mely törvényjavaslattal jellemzésére elég legyen, ha azt mondom, hogy a czékek legnagyobb arányoldalai és az iparosok kényezelmi hatalmát alapítanak meg. A tervezet javaslata nem fordítom figyelmemet, nem akarom védni e csökönés czéh-mesterek ellenében a szabadságot, mely nékik csak a korlátlan és szabadosság árnyában ismeretes, melytől mint a pokol minden kijnaitól félnek, melyet hogy a czéhrendszer hatalmát félig már megtörte, szerencsétlenségük és bukásuk okának tekintek, nem e szabadságot akarom évenyre emelni, mert tudom, hogy itt szerezcent mosok, s jól értem, hogy az anyatejjel velünk szivott eszméket bármily erősen támadtassanak meg, egy hamar félre nem dobjuk, s jól tudom, hogy azon viszonyok, melyek alatt legszebb éltünköt töltők, agg korunkban bármily csillogó alakokért felesérléni nem fogjuk; — nem is akarom a czéhrendszer árnyait újabban fesegetni, nem kívánom Pest városa érdemes iparosait azon általam már előbbi czikkeimben eléadottakkal újlag farsztani, jól tudva, hogy e szer igen gyöngé, s átnem hat a csökönőség vastag ellenzékén: — egyedül hat a csökönőség jelenlegi alkalmazhatatlanságát hazánkban, egyedül e pontot kívánom rövideden kellő világra hozni.

Ha a czéhrendszer hozatik be Magyarországra, azaz ha ezentül egyes ipartestületek böles belátásától tétetik függővé a mesterség gyakorlása, ha ismét behozatik nálunk a szokás, hogy az inas felszabadultakor, a legény mesterré avatásakor díjakat fizessen, ha ismét mestermivéktől tétetik függővé az ipar önálló gyakorlása, ugy hazánkban esakisi tetemes költsékezés után lehet az iparos önálló iparossá. Azonban örök érvényű nemzetgazdasági axioma, hogy minden termelő a termelési költségeket a fogyasztóra szokta áthárítani, azaz a termék árába a termelési költségeket felszámítja. Az iparos tehát azt a sok költsézt, melyet míg mesterré lett a czéh kisajtott belőle, azt a sok kellemetlenséget, melyet mint inas és legény a kellemetlenséget, melyet mint inas és legény a szűkkelbű önző mesterektől túrt, azt mind drága

pénzre számítja át, s az iparezzik árát még magasabbra emelend. A szomszéd osztrák örökös tartományokban az iparpátens ezentül is érvényben marad, ott nincs ellenzék, mely a czékeket visszaohajtana, ott az iparszabadság áldásairól már nagyobb részt meggyőződést szereztek maguknak az iparosok, ott tehát az ipar önálló gyakorlata egyszerű bejelentéstől teteletlenül fel, kiadások, költségek épen nem mertlnek fel, hanem egyszerűen az iparezzik szorosabb értelmében vett költségei, képezendik az iparezzik árának magvát, s az iparezzik ára egyéb körülményeket azonosoknak véve legalább annyival leund olesőbb a magyartermelvényénél, mennyit hazai iparosunk az önálló ipargyakorlatáért kiadott összeg pótlása miatt az egyes czikkekre számít. Hazai iparunk részint a magasabb munkabér, részint kezdetleges állapota, részint egyéb műveltségi viszonyoknál fogva amnyig is, hogy életerős mint az osztrák, s a versenyében — most is nagy nehezen tartja fenn magát; ha meg még a mondott körülményt hozzáveszük: ugy az osztrák iparezzikkek lassan lassan olesőségüknek fogva kiskorítják a magyar iparezzikkekét s megörjúk az időt, melyben „honi” czikkeink nem kerestetvén, de piacot sem találván „honi” iparunk elsatnyul s végre elhal. — Mert felednünk soha sem szabad, hogy 1852-ben ledölt a Magyarország s a Felső többi tartományai közt a vámsorompó, s annak újabb felállítását sem gazdasági sem politikai okok nem támogathatják s így még a lehetőség, hogy magas védvám által az osztrák ipar czikkeivel hazánk piacaitól számúzni lehetne, még e védvámi kívánság sem eszkelhető. S így a czéhrendszer mellett, ha az a leghatározottabb legjobb iparrendszer volna is jeler állapotunkban csak is tönkre jutna hazai iparunk.

Ezen intermezzo után lássuk az iparpátens hiányait Először magán viseli a letint abszolut kormány nagy hajlamát a rendőri gyanukodás tekintetében; erre mutat különösen azon sok engedélyezett ipar. Ha már az irodalmi vagy művészeti termékeknek gépi vagy vegyszert uton való többszörözése, és az e termékekkel való kereskedés mint az akkori sajtóviszonyok természetes folyományáról nem akarunk szólni: ott látjuk az engedélyezett ipar közt, ott az időszi személyszállító vállalatot, ott azoknak iparát, kik közhelyen személyszállító eszközöket mindenki használatára készen tartanak vagy szolgálatra kinálkoznak, mint bér-szolgák stb., ott a viselt ruhákkal és használt ágyakkal, viselt fehérművekkel, régi eszközök és fémesszűzőkkel való kereskedést és minek? Ugy hiszem ahhoz, hogy valaki hordár lehessen csak nem kívánatik külön qualificatío, melyhez az engedélyt kötni lehetne, ahhoz hogy valaki zsbárus tizletet nyithasson, csak nem kell különös képzettség akkor, midőn az ipartörvény minden iparosnak saját termékeinek eladását megengedi? Vagy tán a rendőri felügyelet végett szorítottak ez iparok külön engedélyhez? Tán mert a zsbárusok könnyen lopott jószágokat árulhatnak, mert gyakran az orgazdaság képezi mellékfoglatosságukat, és mert az elozott tárgyak nyomára ily zsbárusok közbenjötté folytán nehezebben lehet jutni, tán ezért köljük a zsbárus üzlet engedélyhez? Ugy hiszem a jól szervezett, tapintatos és szemes rendőrség a rendellenes tettek nyomára ily engedély nélkül is fog jönni, és ellenkezőleg a legszigorúbb engedélyezési rendszer mellett is a zsbárus mindig lehet és lesz is rossz ember, ha az akar lenni.

Jövő ipartörvényünkben legyenek minden esetre egyes iparok, melyeknek gyakorlása nem egyszerű bejelentés, hanem hatósági engedélyezéstől tettecsnek függővé, mert van több ipar, melynek gyakorlása lényeges alanyi feltételeket igényel, mely feltételek hiányában gyakran nemcsak az emberek jólléte sőt élete, hanem az összes társadalom közbiztonsága veszélyeztetik. A nyomdai, s egyéb ilyenmü iparok bizonyosan nem mindenkinek engedélyezhetők, és nem lehetnek szabad iparok, mert ez iparok által a közszellem lényeges behatást lehet gyakorolni, s ez iparok által különösen az egyesek szellemi és erkölcsi létét lehet nemcsak veszélyeztetni, hanem tönkre is tenni. Ép ezért a legszabadelvbű ipartörvények és a legszabadelvbű országokban is bizonyos megszorításoknak nem ezen ipar alávetve, e megszorítások mindazonáltal nem vonatkoznak, de nem is vonatkoznak technikai képzettségre, ha nem mindenkinek, ki könnynyomdász akar lenni az megengedend, ha az államnak oly garantált nyújt, mely biztosíték gyanánt szolgál tizlete által netán elkövetendő rendháborítások ellen. Mintán pedig e tekintetben az 1848 évi XVIII. t. cz. 37 §-tesz már rendelkezést, az ipar törvénye ez is befoglalható vagy pedig egyszerű utással felemlíthető; az említett törvényezik szavai csak: „nyomdát és könyomdát” felállíthat minden, a ki az 1840: 16. t. cz. 1 §-zetében foglalt rendelkezéseknek eleget tévén a kereskedőre fennálló rendszabályok szerint azt bejegyezti s könyveket vezet) melyben lát, azon törvényhatóság elnökének szándékát bejelenti, a ki erről a belügyek miniszterét értesíti, és a fővárosban 4000 egyebütt 2000 forintot részére 5%-tel kamatozandót, letesz.” Ezen rendelet által az ipar korán sem szenved

gátot, mert fel lehet nyomdát — tehát má nyitni, mindenesetre ftayi biztosíték meg épen nem tartozik a mert, hogy a fényképeket lehet terjeszt károsan hatni, az az engedélyezés a tá s nem éltük e meg alatt, a midőn tehát delyeztetett, hogy kölcsöntő képeket eszközökkel kell fel figyelemmel az ily mazza reakjok az e bályokat, de a törv különböző virágzó i ket ily módon megs könyvárúsi üzletet az 1848: XVIII. t. szerint, „a könyvár től nem föltételezte nézve fennálló tö mellett, mindenki.

A törvény

A birod

XVII. tizében a tes vitatása volt contra szónaklatot elfogadta a ház a sét, a házassági t vényjavaslattal a visszaállítja a világi ügyekbe, és tala által gondot melynek a polgár nines, az összeköt tében fel ne bon azon jogába, mel oly alakú polgár lyen Francziaors időt nem látja t függni, hogy lét kül házasság; i lági hatalom ált megtagadja oly e könyv akadályt resztényenyl va előtt meg nem en

Ugyanezen bizottságnak az talmazná fel a b az egybekelésné és egyházi rend dolgozoz ki tő

Legközelebi melynek napire kolatgyi törvény

A kö

Vallás nisterium gymnasium új

Vallás. H Magyar u

tanból az egyrult egyes m mes olvasás. A osztályban. Al

Latin nye vitett és össze tetett alaktan. lyokkal. Az a beii kidolgozá

Földrajz. nak átalánosab legátalánosab

Mennyisé Számolási rő szert hármas nes vonalú át mitásával egy

Termész az állatok f példányokon gyei, lakóhely sajátságaiak é

Rajz. Hé emberi faj eg rajzáig. Mért tani alaktan

Testgya Szépirás Hei óra

Vallás. Magyar mondattan é gyakorlatilag

Egyszerű tá

A nyelv, melyen iratainkat írjuk, némely lapjainkban annyira pongyola s válogatlan, vagyis inkább a vastagabb kitételek sorából igen is válogatott, hogy mint már többször megjegyeztük, mi félünk az útkor megítélésétől, mely ezeket olvasva szárazon fog rajtuk és bámulni a kultura azon állapotát, melyben napjaink folytak, látva a modort, melyben egymással szövtünk.

Mi akarunk legkevésbé lenni azok, kik e szabadságtól még tulesapongásaiban is megijedünk; e tulesapongásoknak ugy is megvan orvossága, mint régebben kijelöltük, magában az irodalomban, ha az semmit sem hallgat el, de körülhatárolt megró mindent, mi a fennálló rend, a szabadság józan használata, a közmivelttség ellen merénylet gyanánt elkövetették.

Am legyen, a baj önmagában hordja orvoslatát is. Csak azután ne legyünk vastagok s sensibilibek egyszerre, ne várjunk kiméletlenség fejében kiméletet, indokolatlan gyanúsítások fejében — szelid hallgatást.

Azon szerencsétlen kormányrendszerekkel szemben, melyek alatt hazánk régebben volt, lehetett insinuatío, denunciatío, gyanúsítás, provocatío s ilyesekről beszélni ma felelős kormányval szemben — a sajtóban s szavakban értelme nincs.

A Pesti Naplóban a Turinból jövő éles támadások keresztül zaklatták b. Keményt türelmes nyugalomán mértéktelenségén. Ő s párfelei oly érellyességgel szólnak a dolgokhoz, mint ehhez évek óta e lapokban nem voltunk szoktatva.

Az „Esti lapok” szerkesztőjének ismert ügyes guyorát nem igen kerül ki semmi apróbb jelenség sem a baloldali journalokban, s minden politikai s irodalmi hetvenkészt nyomban követi, az azt megillető dicsőítés a nevezett lapokban.

A Magyarországi is megteszi az eszmék helyreigazításában s támadások visszautasításában a lehetőt.

Ellenben a Hon, melyre most csak néha vet Jókai ártatlan jósa a szelidebb sugárt, Osernátónak kezében mindinkább szélső hali színezetet vesz, élesíti a hangulatot, s vele a pártállást a nékül, hogy irányt mutatna, mindent mi a más oldalon történik — gáncsol. Mindinkább azon régiókba tér vissza, hol a néhai ellenzék forgott s honnan a felelős kormányrendszer kivette a nemzetet.

Végül a Magyar Ujság a szélső bal közlőnyec minden sorában oly czélokért látszik küzdeni, melyet kimondani nem mer, mert kimondani nem is szabad. A békétlenség a megelégtelenség magvait, tele marokkal szórja naponként a közönség közé, de azt, mi teremjen ebből, pohá mindenki látja — ő meg nem mondja. És midőn turini levelezője ezt leplezetlenül kimondá, s e miatt őt sajtópörbe idézik, rettentőn felzajdul és méltatlankodik.

Igy állunk ma a napi irodalom fő pártközönyeiben, s ha nem is helyeselhetők a többség közönyeinek oly tulsensibilis állapotát, mely minden ellenkezésre tüzből jön, mindenesetre azon elbizakodást sem helyeselnők, mely folytonos s komoly támadásokat lenéz, s agyon hallgatna.

Mi mint e kor emberei, soha sem felelhetjük a 1848-ki példákat. Akkor is elbizakodás és lenézés buktatta meg a többséget, mely határozottabb, öntudatosabb s erősebb állhat már.

Akkor a főváros izgatottsága szerepelt főleg. Ma a főváros teljesen nyugodt, sőt ma már érezní s érteni kezdi lakossága, hogy ő teszi a fővárost és nem, mint 1848-ban a Pesten székelő megye.

Ma Pest megyéről épen csak egy olvasunk az újságokból, mind Arad megyéről, vagy Sopronról Pesten. A város hatósága nem siet a megye dicsőségeiben osztózni s politikai diadalai érintetlen hagyják a várost. Pedig a megye egykori első alispánja a főpolgármester. De a főváros ma többre becsüli a politikai önállóság utain járni, mint a megyét majmolni.

Journalizataink tehát ma nem támaszthatnak aggályt a főváros hangulata miatt, itt színhelyen tevékenységüknek éreznünk kellene a destructív hatást, ha volna. A nem rég divatozott fátyaltüntetésekre is beleunt a közönség, azóta a Zrinyi régióban, éjjeli uteza-éljenzéseken túl nem megy.

Nyomossabb kérdés: mikint hat a hangulatra a vidékeken?

Ennek sem észlelését, sem ellensúlyozását elhanyagolni nem lehet, mert a baj nyakunkra nőhet előbb, mint gondolnánk.

Ezért vesszük magunknak a fáradságot s egymasmellé állítjuk a pártok mai működését, mint az közlőnyeikben nyilvánul.

hogy tisztán álljon mindenki előtt a czél-áttekintése s válaszszon szabadon.

Mi bizunk mindenkoron egyben — a nemzet józanságában, mely soha sem tagadta meg magát, ha kellőleg megvilágítva állott előtte az út, melyen járnia kell.

A párisi találkozás.

Már a Salzburgi fejedelmi találkozás is igen élénk vitára nyújtott alkalmat azon kérdés fölött: Szövetséget kössön-e Ausztria vagy ne? — vajjon mi tanácsosabb Ausztriára nézve? — szövetség, különösen Franciaországgal, vagy az egymagába vonulás? gondos előkészület a netalán kitörendő küzvarok, sőt támadások ellenében, és ez okból szövetség azon fejedelmek és népekkel, kiknek érdekei azonosok? — vagy pedig béke minden áron, kerülése minden szövetségnek, ne hogy e szövetség háboruba bonyolítsa?

Olvastunk e thema fölött czifrából czifrából combinatiókat, alapos és haszontalan, alapnékül-eket; de a többség, különösen a szövetség ellen nyilatkozott.

Mihátha ugyan valami külső szövetség rántotta volna Ausztriát az újabb időben háboruba, s csaknem az örvénybe; nem pedig az absolutismus, reactió és bürokratiai szövetezés? —

Sőt ellenkezőleg; annak, hogy Ausztriát az újabb időben két ízben megtámadni merték és legyőzték; belviszályain és rongált pénzügyein kívül, leginkább elszigetelt állása, és népszerezetlensége volt az oka.

Békét ohajtunk mi is, mig csak lehet — saját érdekeinkben; hogy a 18. évi bitórlás és idegen gazdálkodás utóajdalmából felüdüljünk; határozottan kárhoztatjuk a visszatartás politikáját Poroszországgal szemben, melyet csak a reactió szít; mert győzelem esetében újra megindítaná az absolutismus szünetelő mozdonyait, vereség esetében pedig Magyarországot is az örvénybe rántaná; — de ebből még nem következnek, hogy a szövetséget minden áron kerüljük.

Szemeljünk ki egy-kettőt azon okoskodás és combinatiók közül, melyek a salzburgi találkozás óta szőnyegre kerültek; midőn saját eltérő véleményünket elmondánk.

Az első a visszatarlás politikája; ez nem lép ugyan fel nyíltan, nem nyilatkozik hirtelen, de annál többet működik titokban; (mint a reactionál szokás) törekvése visszahozni Ausztria előbbi hatalmi állását nem a népek javára, hanem saját czéljaira; azért szövetséget sürget Poroszországgal ellen más hatalmasságokkal, különösen a hatalmas francziák császárjával; hogy mit ért előbbi hatalmi állása által, azt eléggé tapasztaltuk 1840 óta. Részünkről is kívánjuk, hogy Ausztria ismét hatalmas legyen, de nem az absolutismus és szolgaság terjesztésére, hanem az alkotmányosság és civilizáció védelmére.

A 2-dik sorban állnak a minden ároni béke politikások, ezek félnek minden szövetségtől, de különösen a Napoleonnali szövetséget kárhoztatják.

A békepolitikások abban egyetértenek, hogy mind antinapoleonisták e kérdésben.

De nézzük ez antinapoleonista vélemények tarkaságait.

Az a) színezetiek a demagogok és ultrák; ezek a III. Napoleonnali szövetezést mint absolut uralkodóval elvből kárhoztatják, és azon praktikus tanácsosnak lépnek fel: hogy ha már szövetekezni akarunk, ne Napoleon császárval, hanem a franczia és lengyel nemzettel szövetekezzünk; természetes, hogy előbb Napoleonot kell lebuktatni trónjáról, a lengyelt pedig felszabadítani; hogy ez álmom némi lehetősége mutatkozzék.

A b) színezet a pánger mánoké; ezek már most is a legszebb rózsaszinben látják a jövő szabad alkotmányos német birodalmát, és gyűlölik mindazt, mi e szép jövőt kétségessé tehetné, s féltékenyen tekintve a franczia népek folytonos kaczézkodását a Rajnántúli partok felé, — a francziák ellen szeretnének inkább szövetekezni, ha már békében nem lehetnek, de nem velők, annál kevésbbé Napoleonnal, kiről tudják, hogy az oly-Rajna-féle entreprise-re nemcsak hajlama, de ügyessége is hatalmas is van; csak hogy féltékenységek annyira meggy, hogy előbb Napoleonot kell lebuktatni trónjáról, a lengyelt pedig felszabadítani; hogy ez álmom némi lehetősége mutatkozzék.

Igen, ha Németországban az alkotmányosság meggyökerezik, és nem a porosz Caesarismus, hanem a szabad német népek egysége fejlődik ki, akkor az osztrák német népek érdekében lehet a németi szövetség, a netalán fellépő Russo-pansla vismus ellen.

Addig mig e szabad német egység ki nem fejlődik, a Russo panslavismus csordái ellen, (melyek a keleti kérdés kitérősekor Ausztriát legelső sorban fenyegetni fogják) más hatalmas gát nincs, mint a nyugati hatalmakkal e legelső védszövet-

ség, különösen a hatalmas és erélyes franczia császárval, s ez által a minden alkotmányos néppel rokonszenvező derék lovagias franczia néppel. Védszövetséget értünk, de előlegest, mely figyelme tekintse az Orosz, sőt ha kell Poroszországot is. Mi sors várna Ausztriára, ha a keleti inflagratio elszigetelve vagy kétes barátságú szövetség közt lepné meg?

Igazi, őszinte szövetség fejedelmek és népek közt csak ott lehet, hol vagy azonos az érdekek vagy legalább nem utközik össze egymással.

E feltét megvan a nyugati hatalmakkal köntendő szövetségben.

De Orosz és Poroszországnak nem csak hogy érdekei vannak összekötözésben Ausztria érdekeivel — hanem csaknem ugy kell tekinteni legalább kormányait, mint nyílt ellent.

A második hatalmas védgát az Orosz támadás ellen Lengyelország felszabadítása, mig ederék szenvedő nemzet lánczaitszét nem törük, addig Magyarország egy percizig sem lehet nyugott jövője iránt.

Lengyelország felszabadítása pedig csak franczia-osztrák-angol szövetség által képzelhető.

Ne zavarjuk össze a védszövetséget, melynek elővigyázatból mielőbb meg kell kötetnie, — az oly támadó szövetségtől, melynek egyéb czélja nem volna, mint Poroszországot lealázni és a franczia császárt és hadait dicsőíteni.

A védszövetség az, mely talán megmenti Ausztriát egy idő előtti háborútól, mielőtt újra megerősödnek.

Az ipar és a törvényhozás

MAGYARORSZÁGON.

IX.

Mind 1861-ben, mind újabb 1866-ban egyes város és megye közönségei minden tekintetben a régi törvényeket és jogokat kívánva visszaállítani, az iparpártot egyszerűen felvették, s részint a czéhrendszert honosították meg, részint Klauzál módoszatait léptették életbe; azonban, mind 1861-ben mind pedig újabb időben a kormány e ballépést megengedte, s így tetleg az iparpártus uralkodik bázunkban. Más pedig, ha e pártus a kormivánalmainak egészen megfelel, mi sem volna könnyebb, minthogy néhány lényegtelen változással e pártust a törvényhozás egyszerűen elfogadná, s a pártust továbbra is e törvény őtalma alatt engedné fejlődésnek. Azonban noha az osztrák iparpártus az iparpártusok egyik legkitűnőbbje, s noha a szellem, mely azt átlengli, tökéletesen helyes és hazánkra nézve kívánatos, vannak a pártusban hibák, melyeket törvényhozásunknak kikerülni kell.

A dolgrendje szerint e hibákat fessegetnénk s az övszereket említeném, melyek által e hibákat kikerülni lehetne, ha épen fővárosunkban s épen e pillanatokban az iparosok az iparpártus ellen kikelve kész ipartörvényjavaslattal nem léptek volna fel, mely törvényjavaslat jellemzésére elég legyen, ha azt mondom, hogy a czékek legnagyobb árnyoldalaik és az iparosok képzelműi hatalmát alapítanák meg. A tervezet javaslatra nem fordított figyelmemet, nem akarom védni e csökönés czéh-mesterek ellenében a szabadságot, mely némiképp csak a korlátlan és szabadosság árnyában ismeretes, melytől mint a pokol minden kinyitól félnek, melyet hogy a czéhrendszer hatalmát félig már megtörté, szerencsétlenségük és bukásuk okának tekintek, nem e szabadságot akarom érvényre emelni, mert tudom, hogy itt szerencsés mosok, s jól értem, hogy az anyatejfel vélnék szívott eszmék bármily erősen támadtassanak meg, egy hamar félre nem dobjuk, s jól tudom, hogy azon viszonyok, melyek alatt legszebb éltünk töltött, viszonyok, melyek alatt legcsodálatosabban felecső korunkban bármily esillogó alakokért felecsőrelni nem fogjuk; — nem is akarom a czéhrendszer árnyait újabban fessegetni, nem kívánom Pest városa érdemes iparosait azon általam már előbbi czikkeimben eléadottakkal újolag farszítani, jól tudva, hogy e szer igen gyöngye, s átmenet hat a csökönésesség vastag ellenzékén: — egyedül hat a csökönésesség jelenlegi alkalmazhatlanságát hazánkban, egyedül e pontot kívánom röviden kellő világra hozni.

Ha a czéhrendszer hozatik be Magyarországra, azaz ha ezentúl egyes ipartestületek böles belátásától tétetik függővé a mesterség gyakorlása, ha ismét behozatik nálunk a szokás, hogy az inas felszabadultakor, a legény mesterré avatásakor díjakat fizessen, ha ismét mesterművektől tétetik függővé az ipar önálló gyakorlása, ugy hazánkban csakis tetemes költelezés után lehet az iparos önálló iparossá. Azonban örök érvényű nemzetgazdasági axioma, hogy minden termelő a termelési költelegeket a fogyasztóra szokta áthárítani, azaz a termék árába a termelési költelegeket felszámítja. Az iparos tehát azt a sok költelezést, melyet mig mesterré lett a czéh kisajított belőle, azt a sok kiméletlenséget, melyet mint inas és legény a kellemtelenségtől megtört, azt mind drága

pénzre számítja át, s az iparezikk árát még magasabbra emelend. A szomszéd osztrák örökös tartományokban az iparpártus ezentúl is érvényben marad, ott nincs ellenzék, mely a czéheket visszaohajtana, ott az iparszabadság áldásairól már nagyobb részt meggyőződést szerettek maguknak az iparosok, ott tehát az ipar önálló gyakorlata egyszerű bejelentéstől teteletzetlenül fel, kiadások, költelegek épen nem merülnek fel, hanem egyszerűen az iparezikk szorosabb értelmében vett költelegei, képezendik az iparezikk árának magvát, s az iparezikk ára egyéb körülményeket azonosoknak véve legalább annyival leend elősebb a magyartermelvényűnél, mennyit hazai iparosunk az önálló ipargyakorlatáért kiadott összeg pótlása miatt az egyes czikkekre számít. Hazai iparunk részint a magasabb munkabér, részint kezdetleges állapota, részint egyéb műveltségi viszonyoknál fogva amugy is — oly életerős mint az osztrák, s a versenyteret — most is nagy nehezen tartja fenn magát; ha még a mondott körülményt hozzáveszük: ugy az osztrák iparezikkek lassan lassan olesóságuknál fogva kiszorítják a magyar iparezikkeket s megőrjük az időt, melyben „honi” czikkeink nem keresztetvén, de piacot sem találván „honi” iparunk elcsatnyul s végre elhal. — Mert felednünk soha sem szabad, hogy 1852-ben ledől a Magyarország s a Felső többi tartományai közt a vámsorompó, s annak újabb felállítását sem gazdasági sem politikai okok nem támogathatják s így még a lehetőség, hogy magas védvám által az osztrák ipar czikkeivel hazánk piacaitól számúzni lehetne, még e védvámi kívánság sem eszöközölhető. S így a czéhrendszer mellett, ha az a legezlszerűbb legjobb iparrendszer volna is jelen állapotunkban csak is tönkre jutna hazai iparunk.

Ezen intermezzo után lássuk az iparpártus hiányait. Először magán viseli a letűnt absolut kormány nagy hajlamát a rendőri gyanukodás tekintetében; erre mutat különösen azon sok engedélyezett ipar. Ha már az irodalmi vagy művészeti termékeknek gépi vagy vegyészeti uton való többszörözése, és az e termékekkel való kereskedés mint az akkori sajtóviszonyok természetes folyamánáról nem akarunk szólni; ott látjuk az engedélyezett ipar közt, az időszaki személyszállító vállalatokat, ott azoknak iparát, kik közlehen személyszállító eszközöket mindenki használatára készen tartanak vagy szolgálatra kínálkoznak, mint bérszolgák stb., ott a viselt ruhákkal és használt ágyakkal, viselt fehérművekkel, régi eszközök és fémcszközökkel való kereskedést és minék? Ugy hiszem ahhoz, hogy valaki hordár lehessen csak nem kívánatik külön qualificatío, melyhez az engedélyt kömi lehetne, ahhoz hogy valaki zsi bárus üzletet nyithasson, csak nem kell különös képzettség akkor, midőn az ipartörvény minden iparosnak saját termékeinek eladását megengedi? Vagy tán a rendőri felügyelet végett szoritattak ez iparosok külön engedélyhez? Tán mert a zsi bárusok könnyen lopott jószágokat árulhatnak, mert gyakran az orgazdaság képezi mellékfoglatosságukat, és mert az elozott tárgyak nyomára ily zsi bárusok közbenjötté folytán nehezebben lehet jutni, tán ezért köttük a zsi bárus üzlet engedélyhez? Ugy hiszem a jól szervezett, tapintatos és szemes rendőrség a rendelkezés tettek nyomára ily engedélyek nélkül is fog jönni, és ellenkezőleg a legszigorúbb engedélyezési rendszer mellett is a zsi bárus mindig lehet és lesz is rossz ember, ha az akar lenni.

Jövő ipartörvényünkben legyenek mindenesetre egyes iparok, melyeknek gyakorlása nem egyszerű bejelentés, hanem hatósági engedélyezéstől tettecsenek függővé, mert van több ipar, melynek gyakorlása lényeges alanyi feltételeket igényel, mely feltételek hiányában gyakran nemcsak egyesek jölette sőt élete, hanem az összes társadalom közbiztonsága veszélyeztetik. A nyomdai, s egyéb ilyenmít iparok bizonyosan nem mindenkinek engedélyezhetők, és nem lehetnek szabad iparok, mert ez iparok által a közszellemre lényeges behatást lehet gyakorolni, s ez iparok által különösen az egyesek szellemi és erkölcsi létét lehet nemcsak veszélyeztetni, hanem tönkre is tenni. Ép ezért a legszabadalvűbb ipartörvények és a legszabadalvűbb országokban is bizonyos megszorításoknak nem ezen ipar alávetnek, de nem is vonatkoznak technikai képzettségre, ha nem is mindenkinék, ki könyvnyomdász akar lenni az megengedő, ha az állannak oly garantált nyújt, mely biztosíték gyanánt szolgálat tette által netán elkövetendő reudháborítások ellen. Miután pedig e tekintetben az 1848 évi XVIII. t. cz. 37 §-tesz már rendelkezést, az ipar törvénybe ez is befoglalható vagy pedig egyszerű utalással felemlíthető; az említett törvények szavai csak: „nyomdát és könyomdát” felállíthat minden, a ki az 1840-16. t. cz. 1 és 2 §-zetében foglalt rendeleteknek eleget tevén a kereskedőre fennálló rendelkezéseket a kereskedőre bejegyezési s könyveket szabályok szerin megengedő, azon törvényhatóság elnökének szándékát bejelenti, a ki erről a belügy miniszterét értesíti, és a fővárosban 4000 egyebitt 2000 forintot részére 5%-tel kamatozandó, letesz.” Ezen rendelet által az ipar korán sem szenved

gátot, mert fel lehet nyomdát — tehát má nyitni, mindenesetre fnyú biztosíték meg épen nem tartozik a mert, hogy a fényképeket lehet terjesz károsan hatni, az s engedélyezés a tá s nem éltük e meg alatt, a midőn tette delyeztetett, hogy kölesrontó képeket eszközökkel kell fe figyellemmel az ily mazza reájok az e bályokat, de a törv különben virázó i ket ily midőn megs könyvtári üzletet az 1848: XVIII t szerint, „a könyvtár tól nem föltételezte nézve fennálló tó mellett, mindenki

A törvény

A bíró

XIII. üléseben a tes vitatása volt, contra szósnaklato elfogadta a ház a sőt, a házassági vényjavaslat a visszaállítja a viszági ügyekbe, s tala által gondo melynek a polgár nében, az összeköt nines fel ne bou azon jogába, mel oly alakú polgá lyen Franciaors időt nem látja n fűggni, hogy léte kúli házasság, s lági hatalom ált megtagadja oly könyv akadályt résznyenval elött meg nem en

Ugyanczen bizottságnak az talamzán fel a és egybekelésné és egyházi rend dolgozoz ki tör Legközelel melynek napire kolatgyi törvény

A kö

Vallás nisterium gymnasium új

Vallás

Magyar n tanból az agy nult egyenes m mes olvasás. Al osztályban. Al

Látia nye vitett és összet tett alaktan. lyokkal. Az a beli kidolgozá

Földrajz. nak általános legátalánosab

Mennyisé Számolásí rö szerit hárm nes vonalu át mitásával egy

Termész az állatok fő példányokon gyei, lakóhely sajátságai és

Rajz. He emberi faj eg rajzák. Mértani alaktan

Testgya Szépirás Heti óra

Vallás. Magyar mondattan é Gyakorlatilag Egyszerű tá

gátot, mert fel lehet tételezni, hogy oly egyén ki, nyomatát — tehát már nagyobb szerű üzletet, akár nyitni, mindenesetre bir hitellel 2000 vagy 4000 ftnyi biztosíték megszerzésére. — A fényképészet éppen nem tartozik az engedélyezendő iparokhoz, mert, hogy a fényképészet által az u. n. obscenus képeket lehet terjeszteni s ez által az erkölcsiségre károsan hatni, az tagadhatlan, amde biztosítja-e az engedélyezés a társadalmat ily kihágások ellen, s nem éltük-e meg jelenleg az iparpártens uralma alatt, a midőn tehát a photographiai ipar engedélyeztetett, hogy uton uton félen kínálják ez erkölcsrontó képeket? E visszaélés ellen egyéb eszközökkel kell fellépni, a rendőrség kísérje éber figyelemmel az ily üzlettel foglalkozókat s alkalomra reagok az e tekintetben fennálló rendszamazza reakok az e törvényhozás ne vessen gátot, egy különben virágzó iparnak, oly tekintetből, melyeket ily módon megszüntetni nem lehet. — A mi a könyvnyomtatás üzletét illeti erre nézve pedig megint az 1848: XVIII t. cz. 42 §. lesz irányadó, mely szerint, „a könyvnyomtatás semmi különös engedélentől nem föltételeztetik, hanem azt, a kereskedőkre nézve fennálló törvényes szabályok megtartása mellett, mindenki gyakorolhatja.“

A törvényhozás működése.

A birodalmi tanács okt. 23-iki XLIII ülésében a házassági törvényjavaslat részletes vitatása volt napi rendben. Háromnapig pro et contra szónoklatok után, harmadik olvasásában is elfogadta a ház a hitvallási bizottság előterjesztését, a házassági törvényjavaslat tárgyában. E törvényjavaslat a polgári törvénykönyv értelmében visszaállítja a világi hatóság befolyását a házassági ügyekbe, s feltételek polgári házasság behozatala által gondoskodik arról, hogy oly házasság, melynek a polgári törvénykönyv szerint akadály nincs, az összekötő lelkész ellenszolgáltatása következtében fel ne bomoljék; visszahelyezte az államot azon jogába, melylyel a concordatum előtt birt; de oly alaku polgári házasságnak behozatalára, melyen Franciaországban, Belgiumban stb. van, az időt nem látja még elérkezettnek. A klerustól fog függni, hogy létesüljön-e az egyháznak áldása nélkül házasság; mert csak akkor fog a házasság világi hatalom által és előtt kötöttetni, ha a klerus ezt megtagadja oly esetben, midőn a polgári törvénykönyv akadályt nem lát; e szerint hébernek kereszténnyel való egybekelése ezután is mint ez előtt meg nem engedtetik.

Ugyanezen ülésben elfogadtatik a hitvallási bizottságnak azon előterjesztése, hogy „a ház határozatánál a hitvallási bizottságot arra, miszerint az egybekelésnek, mint polgári tények felfogásával és egyházi rendeletektől függetlenségének elvölől dolgozzon ki törvényjavaslatot.“

Legközelebbi ülés pénteken okt. 25-ikén van, melynek napirendjére a hitvallási bizottságnak iskolaiügyi törvényjavaslata tüzetett ki.

A kormány működése.

Vallás- és közoktatási minisztérium. Közöljük a gymnasium és reál-gymnasium új tantervének második részét:

II. osztály.

Vallás. Hetenkint 2 órán.
Magyar nyelv. Hetenkint 3 órán. A mondatból az egyszerű, kapcsolts és egymás mellé szorult egyenes mondatok tana és készítettése. Értelmes olvasás. Az előadás gyakorlása, mint az I. osztályban. Alaktan, helyesírás.

Latin nyelv. Hetenkint 6 órán. Egyszerű, bővített és összetett (függs, mellék) mondatokra fektetett alaktan, a mondati szükségesebb szabályokkal. Az alaktan bevezetése. Gyakorlatok írásbeli kidolgozása.

Földrajz. Hetenkint 2 órán. Európa országainak általános földrajza. A föld többi részeinek legáltalánosabb áttekintése.

Mennyiségtan. Hetenkint 5 órán. Számtan. Számolási rövidítések. Viszonyok, arányok, egyszerű hármas szabály. Mértani alaktan: Az egyenes vonalú ábrák alkotása folytatva; a tér kiszámításával egybekötve.

Természettudomány. Hetenkint 2 órán. Állattan: az állatok főbb osztályaiából alapjellelmelel bíró példányokon tanítandók, az állatok ismertető jegyei, lakóhelyük, táplálkozási, szaporodási módjuk, sajátoságaik és hasznuk.

Rajz. Hetenkint 4 órán. Szabadkézi rajz: az emberi faj egyes részeitől kezdve egész annak körrajzáig. Mértani rajz elemei, összhangzatban a mértani alaktan tanításával.

Testgyakorlat. Hetenkint 2 órán.
Szipírás. 1 órán.
Heti óraszám 27.

III. osztály.

Vallás. Hetenkint 2 órán.
Magyar nyelv. Hetenkint 3 órán. A szókötés, mondatok és a körmondatok tana elméletileg s gyakorlatilag. Értelmes olvasás. Elbeszélések. Egyszerű táj és utleírások, s némileg elvont ter-

mészett dolgozatok készítése. Alaktan, helyesírás. Előadás és szaválás gyakorlása.

Latin nyelv. Hetenkint 5 órán. Az alaktan ismételése. A mondatrendszeres gyakorlati példák iratásával. Cornelius Nepos könnyebb irányú hadvezérei. Phaedrus könnyebb meséi. Mindkettő fordítva s részben könyv nélkül is.

Földrajz. Hetenkint 2 órán. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália polgári földrajza. Európa ismételése. A föld természeti és matematikai ismételése.

Történelem. Hetenkint 2 órán. Magyarország történelme, oly rövidséggel; hogy egy év alatt el lehessen végezni. Magyarország földrajza ismételése.

Mennyiségtan. Hetenkint 5 órán. Számtan: az összetett hármas szabály, a mindennapi élet viszonyaira alkalmazva. (egyszerű kamatszámítás, mértekek, pénzek stb.) Mértani alaktan: a köralku s ebből előállítható ábrák alkotása és területi kiszámítása.

Természettudomány. Hetenkint 2 órán. Téli hónapokban az Ásványtanból egyes osztályok alapjellelmelel bíró példányain szemléltetendők ismertető jegyeik, találati helyük és hasznuk. Nyári hónapokban a növénytanból egyes seregeket jellemző példányok hasonló módon tanítandók.

Rajz. Hetenkint 4 órán. Szabadkézi rajz: az emberi faj rajzolásának folytatása; az árnyékolás kezdete mintá után, ékitmények rajzolás. A mértani rajz folytatása.

Testgyakorlat. Hetenkint 2 órán.
Heti óraszám 27.

IV. osztály.

Vallás. Hetenkint 2 órán.

Magyar nyelv. Hetenkint 2 órán. Irálytan elméletileg. Ügyiratok készítése. Elvontabb természetű feladatok kidolgoztatása. Olvasás, az olvasottak fejtegetése. Az előadás és szaválás gyakorlásán egyszerűbb szónoklatok és versek szavaltatása.

Latin nyelv. Hetenkint 5 órán. A latin egyszerű irálytan a mondatokkal gyakorlatilag. Cornelius N. és Phaedrus folytatása fordítva s részben könyv nélkül.

Német nyelv. Hetenkint 3 órán. Egyszerű és bővített egyenes mondatok az ide tartozó nyelvtani alakok- és szabályokkal. Fordítások magyarból németre s megfordítva.

Történelem. Hetenkint 2 órán. A világtörténelemben szereplő népek története, oly rövidséggel, hogy az egész világtörténetről áttekintést szerezzon a tanuló. Az ide tartozó földrajz általános alapvonalai.

Mennyiségtan. Hetenkint 3 órán. Számtan: Az összetett kamatszámítás, társaság, elegyítés, lánc, stb. szabály. Mértanból a tértan.

Vegytan. Hetenkint 4 órán. A testek általános tulajdonságai. Az elemek kísérleti és szemléltetési uton való ismertetése.

Természettudomány. Hetenkint 2 órán. Téli hónapokban az állat és ásványtan bővítve ismétlendő. Nyári hónapokban a növénytan bővítve ismétlendő, e mellett állatok és növények meghatározatásával kell foglalkoztatni a növendékeket kiegészítő eszközökön.

Rajz. Hetenkint 2 órán. Szabadkézi rajz. Nagyobb fejminták, egész emberi alakok, ékitmények. Mértani rajz folytatva.

Testgyakorlat. Hetenkint 2 órán.
Heti óraszám 27.
(Folyt. köv.)

Közmunka s közlekedésügyi minisztériumunk saját benső erejét egy új Achillesse szaporította.

Ez valóban szükség is volt.

Egyik minisztériumunk sem csinált oly nagy zajt nagy téteményeknek ígéréteivel, hivatunk kelle, hogy azonnal nagy dolgokat értünk meg.

Azonban működésének ötödik havában, mikor már el kelle napolni az országgyűlést, állott elő néhány légből állított tervvel, s kívánt felhatalmazást az utolsó napok békétlenkedése közt, mikor minden képviselőnek a talpa égett már, sőt jó része szárnyra is kelt.

No már most hittük, megindul a munka.

A pénzügyminiszter szerzett is pénzt s sikertült annak az alapot megszerezni, azt is látták, hogy a törvényhozás sem a felhatalmazásban sem a kölcsön elfogadásban nem fukar, nem habozó.

Azóta ismét három hó telik s mi néztünk s kémkedtünk s vizsgálódunk, merre fedezhetünk fel a magyar földön egy kapavágást, mely egy új vas-pálya vagy csatorna kezdetét jelölje.

Mind ezek helyett egy új építkezési igazgatóság rendezéséről hallunk, mint nagy várakozásaink eredményéről.

Ez is jó, de mikor forog már az ásó és kapa valahára? Ime itt van a tél nyakunkon. A mezei munka megszünt. Hever mindenütt a keresetet váró nép.

Tán ideje lenne már valamit tenni is?

Különbön a közmunka minisztérium a vas-pályák kiépítésében saját szerült utra készül térni. Ez gustusától függ, de azt átfogja látni, hogy az ut, melyre tér, ha pozitív nyereséget hoz, mit

őszintén óhajunk, sikamlósabb a végrehajtásban, s azért több nyilvánosságot követel.

Mindenesetre pedig, midőn az új kezdemény következtései még eredményekben nem nyilvánulhatnak, nem volna tán felesleg, ha a nyilvánosság közegei egyről másról néha szólnának üdvös figyelemzetésül, mert sehol sem könnyebb a csalódás mint nagy vállalatok végrehajtásánál, s ezért sehol sem üdvösebb a nyilvánosság, mint éppen ezeknél.

Az sem ártana, ha az új igazgatóság működési köréről, annak a minisztériumhoz viszonyáról, s az építkezés rendszeréről némi felvilágosítást nyerne a közönség már csak azért is, hogy sok téves felfogásnak eleje vétetnék.

Hiában. Oly iskola embecei keríték hatalmukba a közlekedési minisztériumot, mely iskola minden egyébbel díszekhetett előtt, csak nem sympathiával hazai érdekeink iránt, s hogy a kezdetben ezek sem tettek semmit ezen feltét lerontására, azt elég sajnosan láttuk s tapasztaltuk.

Lapszemle.

A Hon nagy napra virradott october. 24 én. Proclamatiot boesát a világba s retentő diadalt il, hogy éveken át titkon áptolt sympathyát az olasz nemzet iránt kihirdetheti.

Jó k a n a k e hirdetményben csak egy Napoleonarany része van, mit az ő szive orosz sebesülteknek oly kevéssé tudna, mint olasznak megtagadni. A szenvedő embertől ő sem, mi sem kérdezzük mi faju, mi hitű, de embertársunk és szenvedő vagy szükölködő s — ez elég.

Hanem mire való aztán az az indoklás, mely az emberi szív nemes adakozását politikai tlntetéssé akarja minden áron tenni?

„E nemzet (az olasz) szabadsága kivívásáért harcziol ismét“ így szól a Hon. Ha ez igaz, akkor a Hon valamennyi eddigi tudósításai Olaszhonból, hazudtak.

Mert senki az olaszokat meg nem támadta, sem a római nép fel nem támadt szabadságának kivívásáért, hanem insurgensek támadták meg a római területet s vívnak a pápai birtok elfoglalásáért, és vívnak a jogos tulajdonos és az olasz király seregei ellen, jogtalan támadók egyfelé, lázadók saját államok ellenében.

Ez tehát a Hon fogalmai szerint a s z a b a d s á g h a r c z s h a ma holnap Déltirolt vagy a dal-mált partokat olasz kalandorok megtámadják, mint ennek előjelei Tirolban mutatkoztak is, mindez szabadságharcz lesz a H o n n a k.

Adja az ég, ilyféle doctrinák hamar saját földünkön meg ne bosszulják magokat.

Bécsi lapok.

Az olasz ügy mellett most még ausztriai császár ő Felségének párisi utja foglalkodtatja a sajtót. Ezen utnak mult számunkban közölt részleteihez még ezeket esatoljuk: Strassburgban okt. 22-én 8 1/2 órakor érkezett meg ő Felsége. A pályaudvaron sorkatonaság és vadászok képeztek spaliert. A váróterem osztrák zászlókkal volt ékesítve. Ő Felsége kiszállásakor de la Moskowa herczeg, Napoleon adjutánsa, gróf Nayneval kamarás, Duerot tábornok, a praefectus, a strassburgi maire által fogadtatott. A váróteremben rövid ideig francia tisztekkel társalgott ő Felsége, a mikor a pályaudvar termeiben nagy-szerű reggelizés történt, hol ő Felsége egy 40 teri tékú asztalnál francia tisztek és tekintélyek között foglalt helyet. 9 1/2 órakor tovább indult a nélkül, hogy a pályaudvart ott léle alatt elhagyta volna. — Nancy-ban felette fényes volt a fogadtatás. Az egész város zászlókkal díszítettet. A vár, hol a császár leszállt, fényes volt. Fleury péntek óta ott volt, hogy ő Felségét Napoleon nevében fogadja. — Este 9 órakor a városház termében rendezett táncvigalmon megjelent és csak 2 órakor távozott el. 6 órakor utnak indult. — Okt. 23 kán 3 órakor délután Párisba érkezett, hol a pályaudvaron Napoleon által szívélyesen fogadtatott. Az első kocsiában a két uralkodó, a másodikban a főherczegek, a harmadikban Beust és Andrassy vonultak be. Nagy sokaság tolongott a fejedelem élénk üdvözlétére; a Boulevardson, Concordia-téren, Elysée-síkon katonaság képezett sort.

A sajtót nem annyira ő Felségének párisi utja foglalkodtatja, mint inkább oos-i találkozására s porosz királyllyal. Mindenesetre érdekes és nagyjelentőségt jelenet, ha két fejedelem, kiknek hadai egy év előtt véres csatában álltak egymással szemben, most, egy év múlva barátságosan karolja át egymást. A nyugalomra vágyó Európát csak jó reménnyel töltheti el az ilyen jelenség, kivált ha oka van hinni, hogy e találkozásban több rejlik, mint politikai etikette. Vilmos király ő Felségét és a birodalmi kancellárt meghívta, hogy visszatértükben érintsék Berlín. Ausztria csakugyan nem akarja követni a boszu politikáját, és ha mindent megtagadnánk is e jelenettől, azt megtagadni nem lehet, hogy Ausztria a béktlenségnek fényes bizonyítékát adta; s míg Ausztria részéről a német kérdésnek nemzeti fejlődésére való porosz-ellenes befolyásától tartanunk lassan-lassan halványul az ok, úgy porosz részről is várni lehet, hogy az orosz szövetségről is lemond és Ausztriának e barátságos engedékenységét azzal fogja viszo-

nozni, hogy ennek aldunai terveire ilyféle szövetség által gátolólóg hatni nem fog.

Egyetlen nehéz feloldású pont még a politikai szintéren, melyhez coniecturákat kötni igen nehéz, Poroszországnak tartása Franciaországnak az olasz ügyre gyakorolt rendkívüli nyomása. E pont még nagyot fordíthat a dolgon.

BELFÖLD.

Belső-Szolnok megyéhez fűződik e pillanatban a nap érdeke. A szikrák, miket a királyhágón innen két város s egy megye pattogatott, elhatottak a királyhágón túlra, s az általuk keltett forrongás ott annál nagyobb dimenziót nyerhetett, mert a kitorés a belligyminister ismert nótázó körrendelete után történt.

De a belső-szolnok megyei bizottmány hazafias meggondoltsága s higgadtsága annál szebb tanújelét adá, hogy a bizottmányi többség a pattogató szónokot, nemcsak indítványára veszélyes voltára figyelmezteté, hanem a kellő erélyt is kifejteti tudta, s a többség jogos hatalmánál fogva az indítványozókat le is szavazta.

A dolog abból áll, hogy a b. szolnok megyei bizottmányi közgyűlésben oct. 18 dikán az egyik tag, Lészai László, menydörgős szónoklatot tartván a minisztérium eljárása s általában a jobb oldali politikája ellenében, indítványozta, hogy a megye szavazzon bizalmat Kossuth Lajosnak.

Indítványát többen pártolták; de az ellenhangokban sem volt hiány.

Először is a főispán, T o r m a K á r o l y szólalt fel, ki főlemelíté, hogy Kossuth 48 diki érdemeit aligha tisztelheti valaki öszintében, mint ő. De szintoly öszintén ki kell jelentenie azt is, hogy Kossuth jelenlegi politikáját nem osztja, a hazára nézve üdvösnek nem tarthatja s indokoltnak látja a minisztérium föllépését, melylyel az a váci levél ellenében eljár.

A főispant egyéb szónokok követték s az egyik, azt állítá, hogy vannak oly emberek, kik Kossuth nevét csak arra használják fel, hogy ezzel nemtelen céljaikat eltakarják.

Erre Lészai hevesen felállt, s felhívta a szót, hogy vonja vissza állítását, másként „fértias elégtételt“ kénytelen rajta venni.

A felvilágosítás megtörtént, az elmöklő főispán szavazásra tüzte ki a kérdést.

A szélső baloldali párt névszerinti szavazást kívánt, mire a főispán megjegyezte, hogy az üve maradás s a felállítás által is eléggé megtudható, hogy kik pártolják az indítványt s kik vannak ellene, s erre felhívta a bizottmányt, hogy a kik pártolják az indítványt, — azok álljanak fel.

A többség — üve maradt, s így az indítványozók — úgymond a „Köl. Közl.“ — „csak meggyőződésükben találhatnak kárpótlást.“

Zemplénben a követ-utasítási jog némi surogativumát találták fel, mely jelen viszonyaink között, miután a törvényhatóságok jogosultsága a politikai nyilatkozatokra nézve nincs szabályozva, figyelmet érdemel.

1861-ben azt határozták ugyanis, hogy időnkint a nevezetesebb és nagyobb érdekű törvényhozási kérdéseknek a megyét képviselő megyei bizottmány véleményét s óhaját kimondván, azt a megyében levő választókerületekben megválasztott képviselőkkel „tudomásul s irányadásul“ (?) közlik, hogy ebből a megyében levő közvéleményt megtudhassák.

Most megemlékezvén e határozatról, a bizottmányi közgyűlés választmányt bízott meg, mely a nemzetiségi kérdésben s a külsőben levő azon kérdésre nézve, hogy miként álljanak meg a megyék a parlamentáris miniszteri kormány mellett, javaslatokat készítsen.

Mindkét javaslat már elkészült és pedig az elsőt, mely inkább általánosságban van tartva, s a nemzetiségi igényeknek az ország integritásával való összeférhetőségének feltételeit csak nagyjában mondja el, a mult közgyűlésben is elfogadták s valamint a megyében megválasztott 8 képviselőnek, úgy a kormány s a társnóságoknak is megküldötték.

A másik, mely a megyék rendezéséről szól, több részletet is tartalmaz, kinyomatott s a decemberi közgyűlés tárgyat fogja képezni.

A nyilvános s tizedes discussio természetesen a kérdések helyes megoldásának javára lehet; — de a megyei bizottmány véleményének kijelentése szintoly természetesen nem szolgálhat kötelező „irányadásul“ a történetesen ugyan e megyében választott orsz. képviselőkre nézve.

A balásfalvi g. e. érsekség kérdése közelebb több rendbeli felszólalások tárgyat képezte a lapokban. A sort a „Gazetta Transilvaniei“ kezdte meg azon izgató birrel, hogy a magyar kormány körökben el van határozva, miszerint ez érseki helyet többé nem töltik be, hanem egyszerűen eltörik. „Concordia“ sok mindenféle történeti idézetet hozott fel az érsekség mellett, melyeket aztán a „Magyarország“ megcáfolni igyekezett. Legfontosab azonban a „Napló“ kijelentése, mely határozottan tudatá, hogy a „Gaz. Trans.“ hirc csupa koholmány s arról, hogy ez érsekség eltörltessék, szó sem volt. A „Napló“ kijelentésében a kulturminister nyilatkozatát véltük föllismerni.

Pestre az általános honvédy ülés f hó 28 dikára van összehívva, s együlésnek, melyre a haza minden részéből megjelennek a honvédegyletek képviselői, kiváló fontossága van. Különös figyelmet természetesen az érdemel, hogy a kormány ezel szemben mily álláspontot foglal el. Mint az eddigi jelenségekből következtethető, a honvédyülés megtartását mi sem fogja akadályozni; de e mellett a kormány szempontját élesen jellemzi azon tény, hogy a „buda pesti honvédegylet“ alapszabályait csak azon feltétellel hagyta helyben, hogy ez a „honvédegylet“ egyet „nevet“ viselje. — A honvédegylet erre nézve még nem nyilatkozott.

A Hon u Csernátón hány sort az miatt, mit az klamatória el Nagyon u lanul szelid h nik, s minél k tük ezt, bünt egész súlyava legalább vála

Sajnálkoz badelvű mag zafias érzelm sem talál mé őszinteséggel is megindult

E nemo ütosó szám megérdemli, s megnyugtarában a mag díg is anny nekünk ősz nalkozása le a nemes érze

Különbefelfogásait m

Ha lapja vasta át, akl hatja lapunk csült magya közlönyének

Mi a mag specialis érd közelebbi ére hogy a 8 n

ben az új visz el, mely azt álljon a kor lara, s mive elemek szor épen e két restük.

Mi megide elveinket das minden ezen politik feledhetjük katholicus katholicus S ha ne kül elnézte — politika ban épen öt miért vesz sem hallga meinket va Mi a sz azt hoztuk politikai tü trinának melyet jöz

Az 1867 közös ügyi ezen elnevez erejéhez ké s inkább tu vezni két áll Ezen ne csak az elme működése n illetékes fél, sem fogadta Lehetsé e szövetségi gátolja; lehe jövő esemén modositják. De a k lesi többség nem a köv téneti alapo egybevetése Egy du méje, ha ere mályában.

Pest városának a főpolgármester és főkapitány közötti ügyében kis összejutkötése volt a miniszteriummal is. A főkapitány ugyancsak közvetlenül a belügyminiszterrel levelezve, a képviselőtestület kijelenté, hogy ezt nem helyesli, mintán a városi tisztviselő csak is a tanács útján érintkezhetik a miniszteriummal, s másrészt a tisztviselő a képviselőtestület felelős. A belügyminiszter erre aztán leiratot intézett a városhoz, melyben kifejté, hogy a tisztviselő a miniszteriumnak is felelős, s a dolog, hogyha a képviselőtestületben a baloldali párt van többségben, esinon kis conflictussá növi ki magát. Így azonban a közvényhatóságot; továbbá azt sem veszi kétségbe, hogy a municipális tisztviselő tetteit a miniszteriumnak is felelős, de másrészt kinyilatkoztatja, hogy a tisztviselő első sorban magának a törvényhatóságának felelős. Ez esetet kivált azért említtük fel, hogy tanjellel szolgáljon, miszerint viszonyaink rendezettségénél fogva a municipium s a parlamentaris kormány között az összehangolás ott sem tartozik a lehetségesek közé, hol — mint ez alkalommal — mindkét fél egymás irányában teljes bizalommal viseltetik.

Arad város tanácsa számára aradi polgárok megrendelték Deák szobrát, mely már elkészült, s a jövő hóban fog ünnepélyesen felállíttatni.

KÜLFÖLD.

Franciaországnak Olaszországhoz intézett ultimatum a 3 pontot tartalmazza: 1) Atréni a formális kötelezettséget, miszerint a garibaldini csapatoknak gát vetessék 2) Minden njonezozási iródnának közvetlen bejárása és betitása. 3) Viktor Emanuel király kiáltványt bocssáson a néphez, melyben az olaszok saját országuk iránti kötelezettségeikre és elvállalt kötelezettségeikre figyelmeztetéseket.

Az első két pontot sürgősen kell az olasz kormányának teljesíteni; ha ez oldalról feladatát szerfelett megnehezíteni nem akarja. Sürgősen hívja fel a körülmény, hogy a felkelők, daczara sokszor szenvedett vereségüknek, folyton szaporodnak és csoportosulnak; de még sügősebben hívja fel a körülmény, hogy Garibaldinak sikerült Capreráról megszöknie és eltűnnie a nélkül, hogy határozottan tudni lehetne hol van és hogy mást lehetne gyanítani, mint azt, hogy a felkelőkhez ment, vagy meg.

Meg is kezdte az olasz kormány teendőjét azon államsinnal, hogy Ratazzinak elboacsztatási kérvényére igenlőleg felelt és Cialdini t biza meg egy új miniszterium szervezésével. Viktor Emanuel megígérte és új miniszteriuma elvállalta, hogy a nemzeti mozgalmat elnyomja és minden a kormány akaratának tett ellenszegülést bármely részről történjék is ez, visszatartolja. Franciaország kívánulása elhalasztott. Olaszország irtózik a francia háborútól, hogysem magát ennek kitégye, inkább választja a polgárháborút; mert hogy a felkelés a

kényszerbe belenyugodjék s tervével minden további kísérlet nélkül felhagyjon, alig hihető már csak azért is, mivel Ratazzi politikája ellen Cialdini hadi jellemű miniszteriuma győzött. Megtette ugyan Viktor Emanuel a békés lecsillapítás első kísérletét, közrebocsátván a Napoleon által kivált kiáltványt: „A király a néphez fordul. — így szót a kiáltvány — és kijelenti, hogy Olaszország háborúval van fenyegetve Franciaország részéről, ha jelenleg nemzeti törökvéseit azzal tetőzi, hogy a római területeket az országba kebelezi; a király osztja a nép érzelmét, osztja fájdalmait és reményeit; — de azt hiszi hogy nem bocsátkozhatik oly háborúba, mely Olaszországot financiaiiter tönkre tenné és nemzeti létét kockáztatná; azt hiszi a kényszernek engedelni kell és reményli, hogy a nép is bele fog nyugodni e kényszerítésbe míg jobb napok érkeznek. Egidieit g intézkedések fognak tetetni, hogy az önkényesek visszatérésre bírassanak, és azoknak gyarapodása megakadályoztassék. Meg fognak továbbá a Franciaországéhoz diplomatiiai viszonyok szüntettetni és a figyelem az ország belserveszterére fog fordíttatni. — e kiáltvány közrebocsátott ugyan és a francziák kiráuatá teljesült; de annyira magukon hordják e sorok a kényszer érzetének bélyegét, hogy az ügyet koránsem lehet hosszú időre befogeztetnek tartani, ha föl lehetne is tenni, hogy az olasz nép rövid időre elfojtja nemzeti törökvéseinek sikerítésében történt erőszakos gáttoltatása fölötti fájdalmát és sértését.

VEGYES.

A hazai erkölcsélet egyik fontos emeltyűjének tartván a vallási érzelmek fejlesztésére és ápolására irányzó mozzanatosokat — lapunk keretébe tartozónak itéljük érinteni a csallóközi Szent Antalban f. hó 13 kán történt új kálváriának felavatását is. A zárdatemplom délkeleti oldalán építették, az Ur szőlőjében ott sáfarkodó derék Sz. Ferenczrendi atyák, a csinos állomásokr: téglakezet között. A falazat stílus megfelel a csallóközi jó nép geniúsának. Annál öröndetesebb pedig ezen egész dolog, mivel az egyes állomásokat egyes családok állíttatták, tulajdon költésükön a nép kebeléből. Az új szent hely tehát a hitélet és erkölcsi öntudat kifolyása lévén, remelhető, hogy annál bizonyosabban lesz ez az elhagyottak reményhelye, az égiek után vágó kebel iskolája, s ezzel kapcsolatban, a nemzeti élet alapjainak egyik támpontja, erősítője. Roppant néptömeg vett részt az avatási ünnepélyen. A lelkes zárdatyák ez alkalommal három napi missiót is tartanak, melynek vezérszónokául a közhírt Dank Agap és Pyri Cirjék atyák működtek.

Magyar tudományos akadémia. Az akadémianak hétfőn, folyó hó 21-én, Kubinyi Agoston elnöklése alatt tartott nyelvi és széptudományi osztályülésében Budenz József olvasta fel értekezését a „Finn nyelvbeli ime végti eszközvekről.”

Több nyelvben előfordul az a sajáttság, hogy valamely eszközt, szerszámot, melylyel valamit tenni lehet, és a személyt, ki ugyanezt a dolgot teszi, azonos névvel neveznek. Például magyarban: ásó, fűrő, fűvő, véső, seprő stb.; németben: Bohrer, Drücker, Räumert stb. épen ugy illeltek a szerszámot, mint az ezzel dolgozót; s a többi árja nyelvekből is, latinból, görögéből, szanszkritból, lehet idevágó eseteket künutanni. Az áltáji nyelvek közül a magyaron kívül a török tártár nyelvben is találni hasonló jelenségeket.

A finn nyelvben igen sok szerszám-név (nomen instrumenti) van, mely ime raggal végződik, pl. a vaime=kules, a van=nyitni; kuivime=ásó, kuiva=ásni; kutime=kötés, kuto=kötni; purasime=fűrő, purase=fürni; purime=agyar, pure=harapni stb. Honnan származott ez az ime rag, mely a finnisták előtt mind eddig megoldatlan. Hosszas fejtegetés s a mordvin nyelvbeli rokon alakulásokkal való egybevetés után azon eredményhez jut, hogy az ime rag hibatölég kétféle elemet foglal magában. Ezek egyike a személy általi cselekvést kifejező ja rag, (nomen actoris), mely a közönséges magyar ó, o ragnak, (evő állat, alvó gyermek, repülő madár) felel meg, s az ime ragban már hangtani uton át van alakulva egyszerű i-vé. Másika a me, mely azonosan meg van mondva a mordvinban: ma, mo, cseremisben: mo, me, és azt teszi, a mit a magyar mi szócska ezekben: valami, holmi, azaz egy határozatlan névmást. E szerint az a vaime=ásó valami.

A magyar hasonló alakulások csak igen csekély nyomára és csak nagy óvakodva mutat az értekező. Talán a „villám=villó mi, villó valami, és „hullám=hulló mi, hulló valami” szavak volnának ide vonhatók: s ezeken kívül a még távolabb álló fulánk, falánk, felénk, nyalánk alakuképződések, melyekben azonfelül már az m betű is n-re változott volna.

Sokkal érdekesebb tanulságot szolgáltat azonban a finn eszköznevek alakulása az ilyféle magyar kifejezések megmagyarázására: írósza, hálószoba, evőkes, ivő pohár, kötőtű, sütőteknő, szövőszék stb., melyeket újabbkori tulságosan logicus írónak kezdtek, mint nevetéses következtetéseket eldobni, mert hiszen az „asztal nem ír”, „a kés nem eszik”, „a pohár nem iszik”, „a teknő nem dagaszt” stb. Az okosodás helyes volna, csak hogy a finn példák analogiája, melyekben a szerszám és cselekvő egyén közt, vagyis a nomen actoris és nomen instrumenti között a kellő különbség meg van téve, egészen más eredményhez vezet. Sőt más eredményhez vezetnek a magyar ásó, fűrő, véső, seprő stb. szavak is, melyek világosan eszköznevek. Szintén ilyen, eszközökre vonatkozó kifejezések tehát az ivő pohár, dagasztó teknő, evő kanál, ösz szetetelek is, és elemekre bontva ilyen értelmet hozhatni ki belőlök: „pohár, mely ivó valami, mely ivó-szer”, (Becher, als Trinkzeug) — „hálószoba = olyan szoba, mely háló-hely, (Stube als Mittel zum Schlafen).”

Ismét örömmel constatálhatjuk tehát, hogy az a sokak által lenézett, megvetett, következtelenek hirdett pörnyelv ismét következetesebb, szebb és magyarabb alakításokat visz végre, mint a nyelvújító sereg, mely távra, látszó, mérőn, bonczkkal, látdie, hallszerv stb stb. stb. szavakkal gadagtította a nyelvet, a logikával ellenkezőnek tartva az eredeti szóképző-déseket. Ugyancsak Budenz egy másik rövid ismer-

tetést is olvasott Kölle német nyelvésznek a göttingai tudós társaság közleményében a török számmelvek származtatásáról közölt értekezése felett [Reánk, laikusokra kevés érdekel bir; jellemzésül azonban annyit megemlíthetünk, hogy ez is épen olyan ésszel utólréhetetlen utakon a kéz ujjainak fekvéséből származtatja a számok török neveit, mint az a nyelvész, ki a magyar számmelveket így magyarázta:

„kettő=kötő, mert a kéz ujjai közül a másodiknak szokás kötni”, „három=orom, mert a harmadik ujj leg hosszabb, vagyis legmagasabb”, „nyolc, ez már valamiért nyult” stb.

Az értekezés bevégezése után Hunfalvy Pál jelenté, hogy a nyelvtudományi értekezlet már elkészült a jelentéssel a Corvina könyvtárát vizsgálása végett Konstantinápolyba küldendő bizottság alakítása ügyében. Egyszermind benyújtja az előterjesztvényt; ennek tárgyalása azonban Szász Károly indítványa folytán a legközelebbi ő-szes ülésre halasztott.

A jövő heti ülésben Konek Sándor levelező tag fogja olvasni: „A nemzetek élete a párisi kiállításán” című értekezését; és Hunfalvy János részéről van egy értekezés bejelentve.

A nagy, kir. vallás és közoktatási miniszternek azon körlevelé, mely által az új közép-tanodai tanterv életbe léptetését inagurálja, s melyet egész terjedelmében mi is közöltünk, a „Pester Lloyd” hasábjain német nyelven megjelent. Sajnáljuk, hogy ez így történt, mert szeretnők volna, hogy ezen egész história csak inkább „közöttünk maradjon.”

A ferenczvárosi templom kőfaragó munkáira nézve tegnapelőtt tartott árlejtésnek semmi eredménye nem lett, miután a vállalkozók kevésnek találták a megállapított 44 ezer frtot. Az építetté bizottság annál fogva elhatározta, hogy házilag teljesíteti e munkálatokat.

A pénzügyminiszteriumban az összes előadók az országgyűlés elé terjesztendő javaslatok kidolgozásával vannak elfoglalva. Andreaszky osztálytanácsos bélyeg és illeték törvényjavaslaton dolgozik, melyekre nézve gyökeres változtatások vannak tervben.

A városi főreáliskolán legközelebb népszerű díjtalan előadásokat kezdenek meg.

A gyakori tüzesetek folytán, melyekről egyre érkeznek hivatalos jelentések, a belügyminiszter leiratot küldött az összes községek előjáróhoz, melyben sürgősen figyelmezteti azokat, hogy fejtsek ki a lakosság előtt a biztosítás jótéményét, és arra törekedjenek, hogy minden gazda biztosítsa vagyonát.

Márki József egyetemi könyvtartiszt „orvos szébszi s természettudományi ezimmutatóra” hirdet előfizetést 1 ft. 50 krajval.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

T Ö Z S D E.

Table with financial data including 'Pesti áru- és értéktőzsdé', 'Magyar értékpapírok árkelete', 'Bécsi börze', and 'Részvények'. It lists various goods, stocks, and bonds with their respective prices and exchange rates.

H I R D E T É S E K.

Advertisement for 'Ifjuság Lapja' (Youth Magazine). It describes the magazine's content, its founding date (October 15th), and provides subscription rates for different durations.

Advertisement for 'Pfeiffer Ferdinánd' (Ferdinand Pfeiffer), a national bookseller in Pest. It lists various books and services available at his shop.

Advertisement for 'Egyházi Lapokra' (Church Papers). It promotes a collection of church papers and provides information on how to subscribe and where to purchase them.